

Sven Eker

Sven Eker kom till Sölvesborg 1954 efter att ha varit i östra Blekinge några år. Första kontakten med S:t Nicolai var en vigsel inom släkten som han blev ombedd förrätta. När det sedan blev en tjänst ledig, vände sig Sven till domkapitlet och frågade om han kunde komma ifråga. »Fast Sture Fjellander, som var kyrkoherde då, hade tänkt sig en annan präst och det talade han helt uppriktigt om för mig. Jag mottogs som en liten nybörjare, jag var ju så ung då».

– Åren gick, jag hade egentligen inte tänkt stanna i Sölvesborg, hade mina rötter i östra Blekinge och sökte några tjänster där, men var för ung. När Fjellander gick i pension blev jag uppmanad att stanna. Det gjorde vi gärna, eftersom vi trivdes här. Sölvesborg är lagom på många vis, lagom mycket folk här, en gammal stad med vacker stadsplan och så framför allt Nicolai kyrka. Jag har alltid varit road av kyrkokonst och det var toppen att få lov att stanna här. Och den gamla prästgården – den är en klenod och det var en förmån att få bo i det huset som förmodligen har delar från 1600-talet. Den gamla byggnadsplanen från ca 1830 är bevarad med sneda golv och osymmetriska fönster. Väldigt charmigt!

Svens far var präst och släkten har mycket gamla förankringar i Blekinge och räknar faktiskt Vitus Andersson bland anfäderna. Vitus var sjörövare och ägare till Trossö, som Karl XI ville göra örlogsbas av. Vitus vägrade sälja och blev fångslad.

– Denna blekingska självkänsla är kanske ett uttryck för gränsbygdens mentalitet, man får se om sitt eget och försvara det mot inkräktare och inte minst myndigheter.

– Det Fabian Månsson skildrar är min fars hembygd, det är motsättningarna mellan öfolket och bondebefolkningen i östra och mellersta Blekinge. Rätt typiskt med öbefolkningens sympatier för väckelsen när den kom, motsvarar på något sätt ett andligt behov hos dem, medan bondebefolkningen är mer stabil och misstänksam mot alla såna här känslottringar.

– Jag gick i läroverket i Karlskrona, pendlade, var kanske rätt blyg, kallades »Guds ord från landet», blev mobbad och fick lära mig tåla en hel del, fick mycket stryk men lärde mig så småningom slå igen och försvara mig. Rätt klart vad jag ville bli. Lundaåren minns jag som lyckliga och ljusa år. Kamratkretsen från den tiden träffas varje 1:a maj och talar om gamla minnen. Tiden i Lund har präglat min syn på församlingsarbete och gemenskap överhuvudtaget; betydelsen av att det finns ett arbetslag som trivs med varandra och vill samarbeta. Det är inte alltid så lätt, det finns också udda människor, som har andra uppfattningar och en annan vilja även om syftet är detsamma. Att vara arbetsledare idag är inte det lättaste!

– Jag prästvigdes på villkor att jag skulle tjänstgöra hos min far, vilket hade sina sidor, för man blir aldrig uppfattad som vuxen när man är hemma. Det insåg gamle biskop Rodhe, som var en stor psykolog, det dröjde inte länge förrän jag blev skickad till mellersta Skåne. Där gifte vi oss, Stina och jag. Sen när min far blev sjuk, fick jag komma hem och vara honom nära den sista tiden på ett annorlunda sätt, som jag är mycket tacksam för.

Prästrollen förr och nu

– Att vara präst är förstås både roligt och svårt. Något av det ljuvligaste jag vet är att få hålla en liten unge i famnen och döpa. Eller se ett par unga lyckliga människor lova varandra att hålla ihop, då knäpper

jag händerna lite extra och hoppas: måtte det bli bra för dem! Då får man säga något till dem som verkligen kommer från hjärtat.

– Likaså, men det är en annan slags känsla, när man kan komma till någon som sörjer och kan trösta. Vidare kan jag säga att jag tycker det är roligt att prata med unga människor och spela lite grand av morfar. När jag var ung skulle jag bevars vara ungdomsledare, men oj vad det var jobbigt när man kände sig osäker. Det är betydligt lättare på äldre dar när man inte behöver anstränga sig så utan får lov att vara den man är.

– Svårt har det varit att känna sig ofantligt ensam. Det har varit spänningar mellan medarbetare som man inte kommit tillrätta med, ibland har det väl helt enkelt varit så att temperament och annat inte har stämt. Man kan ibland tvingas samarbeta med människor fastän man instinktivt känner att man inte passar ihop. Man ska inte skuldbelägga andra, men det gör man när man tvingas vara arbetsledare då man möter en kompakt ovilja till samarbete och en attityd som är så totalt främmande för en själv. Det har jag upplevt, visserligen bara korta perioder. Det kan balanseras, man glömmer som väl är.

– Man ska ha originella, lite avvikande präster, de har ibland en rätt fantastisk förmåga att komma till tals med folk i vardagen som vi andra är för hämmade att göra. Det var absolut enklare att vara präst i den förra generationen. Då var det rätt klart definierat hur man skulle vara, hur man skulle styra och ställa, hur man skulle leva också. Det var kanske bitvis ett rätt behagligt liv. Jag har ju upplevat båda delarna, i mitt föräldrahem där var det det enkla, de klara beskeden, rätt eller fel och sedan övergången till dagens mer problemfyllda tillvaro.

Ungdomsarbetet

– Fjellander var en pionjär inom ungdomsarbetet. Jag fick ta hand om en grupp som hette Gnistan. Vi gjorde bl.a. en modell i cigarrlådeträ av karmeliterklostret, som nu står i kyrkan. Det var bara vi två präster. Söndagsskolan var livaktig från början. Vi höll till i kyrkan, hade inget församlingshem annat än gamla Nicolaigården som inte räckte till på långa vägar. Det var rätt stor tillströmning av barn i alla åldrar. Sen

kom jag också med i kyrkans musikliv, min fru och jag hade sedan ungdomsåren sjungit i kör, jag hade spelat fiol också och det utnyttjades till en början.

– 1962 blev jag kyrkoherde. Nu har arbetsformerna ändrats, det som var frivilligt då har nu blivit en del av det ordinarie arbetet. T.ex. har kyrkans barntimmar kommit till. Jag blev ganska snart kontraktsombud för söndagsskolan och kom i kontakt med alla söndagsskolor i västra Blekinge och samlade både lärare och medarbetare till dagar där vi gick igenom material och metodik o.dyl. Ungdomsarbetet blev Kyrkans ungdom och fick en annan struktur. Förr var det små kretsar, som ändrade form när ungdomarna blev äldre.

– Även konfirmandarbetet har ändrats mycket. Nu är det smågrupper och vi har medarbetare. Förr fick vi präster hålla våra kurser, jag vet inte alltid om det var så intressant, men vi skulle lära ut katekes och psalmverser så gott vi kunde. Utvecklingen är på både gott och ont, vi har fjärmat oss från det mer konfessionella och skolan sysslar ju inte alls numera med att plugga in det som motsvarade den gamla katekesundervisningen och följaktligen kan ungdomar idag väldigt litet om kyrkans lära och om vad som står i Bibeln. De kan nästan inga psalmverser heller.

– Däremot har konfirmandarbetet vidgats ut mot samhället och världen. Faktaunderlaget har minskat, men utblickarna har blivit större, ungdomarna håller reda på vad som händer i världen och följer med i de stora frågorna. Nu sitter konfirmandgruppen och resonerar, det var inte tänkbart förr. Ungdomarna kommer med frågor och invändningar. Prästen var förr i tiden en lärare som man skulle lyssna på, nu är han mer handledare som kan lite mer i vissa frågor. Det kan vara en frustrerande känsla ibland att erfara att man inte riktigt klarar av att föra ett samtal med skärpta människor som vill ha svar på mycket mer än man kan ge svar på själv. Kyrkan har inte svar på allting, krig och lidande.

Kyrkans roll idag

– Förr predikade prästen lag och evangelium, nu är det mest evangelium. Lagen, reglerna, villkoren för livet, har övertagits av andra funk-

tioner, jag tänker bl.a. på miljörörelsen, som är lagens predikan idag. Vårt ansvar inför skapelsen t.ex. Vi har all kritik som framförs mot politiker som inte håller sig till sanningen, pressen som tar fram felsteg. Där är ett skarpt huggande svärd som kyrkan kanske förr i tiden kunde svara för, men absolut inte nu. Det är en funktion som behövs i samhället, rättvisan, sanningen, lydningen för reglerna. – Samtidigt som t.ex. ansvaret för skapelsen är något av en ny medvetenhet som kanske kyrkan får ta på sig, innebär det svårigheter för prästerna, de hamnar mitt mellan intressena. Det är starka intressen som kolliderar idag!

– Intresset för utomkristna religioner är bra på så vis att människor blir medvetna om de religiösa dimensionerna i tillvaron. Samtidigt hamnar man i en väldig blandning av olika teorier som kan avlägsna oss från den objektiva synen på vad religion är.

– Men visst har kyrkans företrädare misslyckats med att förmedla den plattform som de står på, det hänger nog i viss mån samman med språket. Därför måste nya böcker komma, det är tvunget att hitta ett språk om de andliga tingen som människor har en chans att begripa. Men det är mycket svårt att förklara en bibeltext om lyssnaren inte har någon som helst bakgrund. I synnerhet för en äldre präst kan det vara svårt att möta dagens lyssnare.

Hur ser Du på kyrkans roll i framtiden?

– En gammal misstänksamhet, inte minst från arbetarrörelsen har kommit att vändas i positivt intresse. Jag skulle nog gärna vilja se att församlingarna kan lämna klara besked inte bara när det gäller vad kristendom är utan också då det gäller hur man ska leva i samhället.

– Vi har en chans att nå ungdomarna i konfirmandundervisningen, som jag tror inte tillräckligt utnyttjas. Där kan vi tala om livets mening och försöka hjälpa dem. Man måste försöka få tag i det väsentliga. Kyrkan skulle kunna ha ungdomshem för sådana som samhället inte klarar av där de som nu driver omkring känner både fasthet och värme. Det är nog tyvärr en utopi, vi har inte de ekonomiska möjligheterna till det, men det skulle vara önskvärt. Ett varmare klimat tillhör absolut det som jag skulle önska att kyrkan kunde erbjuda de lite avvikande. Vi

har ju i kyrkan haft ett väldigt svårt problem, de homosexuella. Själv rätt splittrad i den frågan. Samtidigt kommer man inte ifrån att det ska finnas en barmhärtighet och vilja till förståelse även om det är emot en hel del regler som vi antagligen inte heller kommer ifrån.

– Den nya psalmboken är tillkommen för att ge unga människor en chans att förstå vad som ligger i budskapet. En del psalmer är obegrip-liga för den äldre generationen, men har fångat in vad vår generation vill ha sagt.

Kyrkorummet för meditation och andakt

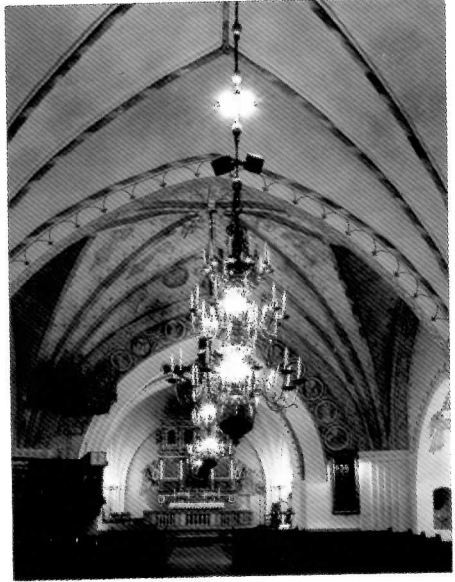
– Bildspråket i kyrkan är också tämligen okänt. Det är roligt när skolklasser kommer och vill att man ska berätta om kyrkan. Då får man chans att berätta om andra saker. Efter pensioneringen har jag tjänstgjort vid rätt många kyrkor på Gotland och där upplevt ett väldigt stort intresse från turisternas sida för det gotländska bildspråket. Samtidigt halkar man in på frågor om hur människor levde på den tiden. De gotländska portalerna t.ex. har en väldigt fascinerande bakgrund. Vardagsmänniskan lämnade vardagens sfär på väg in i kyrkan. Man skulle stanna vid porten, betrakta bilderna där och rannsaka sitt sinne.

– Ju närmare altaret dess starkare var välsignelsen. På den tiden satte man sig nära altaret, nu sätter man sig så långt ifrån som möjligt som för att undgå den andliga kraften. De gotländska kyrkorna är 1200-talskyrkor nästan allesammans. När man är på Gotland måste man lära sig en del om kyrkokonsten under högmedeltiden eftersom bildspråket är oss ganska främmande.

– I kyrkan söker man också stillheten. Man måste få ha en chans att sitta tyst och slippa en massa ord – predikan, synpunkter och tyckanden. Människor sitter och »hör» på tystnaden och upplever någonting, en slags meditation i vårt rätt jobbiga offentliga liv. Där är vi nästan tillbaka i den situation när kyrkorna dekorerades en gång. Bilderna var ju till för dem som inte kunde läsa. Kanske spelar bilderna åter en sådan roll: människorna sitter och tittar och begrundar bilderna, gestalternas hållning och ansiktsuttryck, skildringar av både avgrunden och himmelen kan göra att människorna funderar över sin livssituation. I de här målningarna spelar kampen mellan det goda och onda en

nästan magisk roll. De makterna upplever ju vi i vår tid, fördärvsmakterna; krig, kärnvapenhot, miljöhot på den ena sidan och dessutom arbetslivet som är ohyggligt krävande.

– Vår kyrka är byggd för medeltidens fromhetsliv. Koret med altaret där framme, församlingen där, predikstolen där. Nu experimenterar man med olika interiörer. I Tyskland arbetar man med en del radikala förslag eftersom många av deras gamla fina kyrkor är grusade under bombningar. Även i Sverige har vi intressanta skapelser av skickliga arkitekter. En modern kyrka verkar ofta väldigt funktionell och man kan arbeta på olika sätt. Man flyttar om och ändrar och möter människor som aktiveras på ett nytt sätt.

– De gamla medeltidskyrkorna har en stämning som ingen modern kyrka kan åstadkomma, känsla av en viss mystik. Det tror jag att människor har svårt att identifiera men upplever mycket starkt. Ljuddunklet, gamla målningar, inte alltid lättförklarliga, men de säger ändå någonting och stämmer

till andakt. Sölvesborgs kyrka är en god exponent för den medeltida kyrkobyggnadsskicket och förmedlar just den här känslan av andakt.

– I kyrkan måste det finnas ett blickfång, något man kan titta på och få impulser av. Ett korfönster i starka färger, en altartavla, ett krucifix. Personligen är jag i stort behov av att lyssna till sång och musik. Det

ska finnas människor där, man ska vara många. Först då kan man riktigt känna att det finns kontakt både uppåt och utåt. Nattvarden är kulmen på den känslan.

Korset kan betyda mycket. En princip, en symbol, rent konkret korsfästelsen. Vad är det viktiga i vår tid?

– Vi har dels det tomma korset, det som vi ser på kyrktornet, det som finns på gravstenar. Korset står kvar, men han som hängde på korset lever fortfarande. Sen har vi bilden av den korsfäste som betyder att det var någon som offrade sig för att rädda oss ur ondskan och komma med försoningen, en kärlek som inte var rädd för att gå i döden. Det är det som den korsfäste har att säga: tala om att lidandet finns här, olika former av lidande. Människor korsfästes kanske inte längre, men de torteras fortfarande och där finns han med som en uppfordran till oss att kämpa för att övervinna de destruktiva, livsfientliga makterna, allt som vållar lidande i världen.

Om de ekumeniska strävandena

– När jag kom hit hade vi söndagsskolerådet, ett försök till ekumeniskt arbete. Vi firade gemensamt söndagsskolans dag, Mikaelidagen. Alla söndagsskolor samlades till ett slags demonstrationståg genom stan med musik. KFUMs musikkår spelade och det var gemensam gudstjänst på Hästtorget, sedermera på Stortorget. Det blev mer och mer gemensamt, bl.a. ekumeniska böneveckan på nyåret. Fast jag minns en gång när kyrkoherde Gunnar Rosendahl kallades hit och höll en predikan, då reagerade pingstvännerna och ville inte vara med mer. Man ville inte ha en så katolsk medverkan.

– Nu är det ett mycket gott ekumeniskt samarbete. EFS och kyrkan har sedan gammalt haft ett gott förhållande tillvarandra och nu har vi en gemensam angelägenhet i Falkvikskyrkan. Sölvesborg är en av de få som har ett samarbete med Svenska Missionsförbundet. När jag kom hit skulle jag ju testas lite grand, blev inbjuden till Frälsningsarmén och även pensionsärsföreningar. Frikyrkorna har på senare tid hamnat i svårigheter, församlingarna har minskat i storlek och t.ex. har Frälsningsarmén knappast längre någon verksamhet. Musikum blev ju ett resultat av att baptisterna inte längre behövde sitt Betel.

– Vi har märkt att de gamla frikyrkoförsamlingarna och kyrkan har bildat en gemensam front gentemot en del amerikanska ytterlighetsrörelser, typ Livets ord och Jehovas vittnen. Läromässiga motsättningar talar man knappt om längre. Man skiljer inte längre på barndöpta och vuxendöpta. Även de extatiska mötesformerna bland pingstvännerna har ändrat karaktär och det gör att vi har lättare att tala med varandra. Ytterligheterna har tonats ner. Livets ord är en avart som inte har hemortsrätt i svenska kyrkan och har attraherat tack var sin radikalitet och för att man ställer hårda villkor. Mycket av den mjukhet vi har i de kristna församlingarna idag har gjort att mänskorna saknat regler och de klara beskedet. I Livets ord tolereras inga tvivel, de som inte accepterar villkoren stöts ut. En enda person, Ulf Ekman, dominerar rörelsen.

Kan den s.k. nyandligheten verka vitaliserande på kyrkan?

– Detta intresse är resultatet av att kyrkan har försummat och förbisett de andliga behoven som bättre tillgodoses i dessa rörelser. Därför ska vi studera varför människor får hjälp där medan de står ganska kallsinniga till mycket som kyrkan gör. Samtidigt måste vi vara mycket vaksamma mot dessa rörelsers karaktär och reagera om de är styrda av en dominant personlighet inriktad på att tjäna pengar. Där har vi fått en del olustiga impulser från Amerika.

– Kyrkan kommer nog i framtiden att betraktas mer som *ett* samfund bland andra. Dock växer katolicismen och islam rätt kraftigt för närvarande. Det kommer att bli problem med mötet mellan islam och kristendomen genom de olika familjetraditionerna beträffande synen på kvinnan, fasta, mathållning etc. Samtidigt ska vi vara klara över att både den ortodoxa kyrkan och den katolska kyrkan säkert har mycket att ge och att de gamla gränserna kanske kommer att minska så att det ska bli möjligt att samarbeta. Vi upplåter nu vår kyrka till ortodoxa gudstjänster. Det är inget ovanligt att katoliker kan samarbeta i våra församlingar även om de behåller sin katolska samhörighet.

Vilken är kyrkans etiska grundval?

– Jag tror det skulle vara bra för samhället om de tio budorden hade varit mer kända, anpassade givetvis till vårt samhälle. Det borde

kunna motverka en hel del våldstendenser, mygel, tummande på sanningen. Äganderättsförhållanden blir klara, man lär sig skilja på mitt och ditt och att man inte ska ta från andra människor. Se t.ex på alla bilstölder och varuhusstölder idag.

– Jag skulle bra gärna vilja att de kristna församlingarna hade större möjligheter att ta hand om ungdomarna. Det finns många som håller på att tappa lusten att leva och inte ser någon mening med livet. Mycket av arbetslivet idag är nedbrytande, det finns arbetsmiljöer som är direkt ödeläggande för kropp och själ. Jag skulle vilja att kyrkan fick vara med och tala om vad människor behöver för att bli något så när harmoniska och hitta möjligheter att leva tillsammans.

Hur ser Du på rörelserna med rötter i 1968, som ju bl.a. starkt betonade solidaritetsaspekterna och det internationella samarbetet?

– Vi håller nog på att isolera oss ganska mycket i dag. Den rädsla för den ökande invandringen som spåras överallt är ett tecken på att vi håller på att sluta oss om vår välfärd, det viktigaste är att vi får ha det bra och får det bättre. Man är inte beredd att avstå. Deprimerande tyvärr.

– Frågan är om kommande generationer kan bryta våra livsmönster och skapa ett värdigare liv? Då måste man ha någon form av ledstjärna och där kan kyrkan möjligen spela en roll. Såvitt inte handlingsförlamningen, tröttheten som märks hos väldigt många kommer att omintetgöra dessa strävanden.

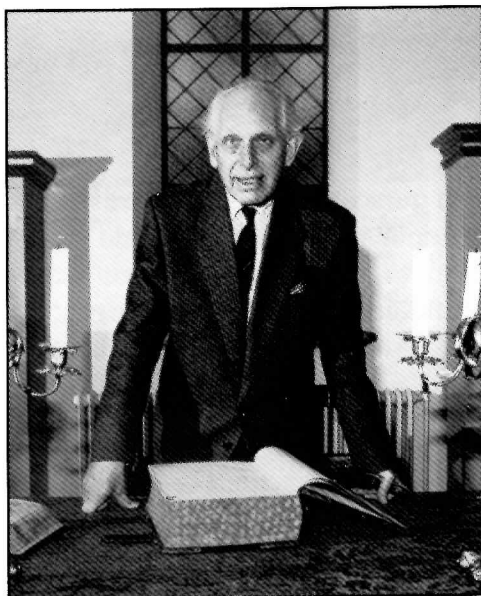
Vad betyder det att vara en sann kristen för Dig?

– Det har en yttre och en inre aspekt. I den inre världen tänker vi nog främst på andaktslivet, bönen, att läsa och tillägna sig de gamla lärarnas syn på andlighet.

– Den andra sidan, den yttre, i samhället; där är vi föräldrar, skattebetalare och involverade i samhällets liv, i både politiska och andra grenar. För egen del har jag förlorat rätt mycket av intresse för politiken, det är inte roligt längre. Men när man träffar människor på varuhus eller på posten, det är då man ska ta kontakt, snabba kontakter visserligen, man byter några ord. I samhället ska man också fullgöra sina plikter.

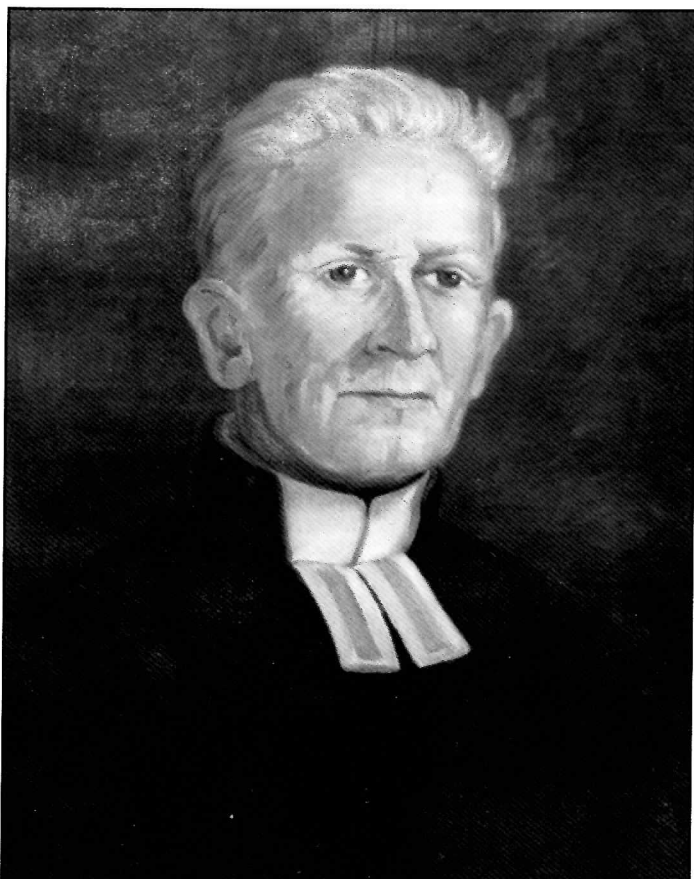
– I många predikningar har jag citerat något som jag tror man har missförstått: Du skall älska dina skatter som dig själv. Visserligen har vi höga skatter, men skatterna fyller en funktion i nästansrollen att älska sin nästa. Man ska vara tacksam för att det finns organ i samhället som gör mot medmänniskorna det vi inte hinner och orkar med.

– I mitt personliga arbetsrum i lägenheten har jag ett krucifix som en kär vän har gjort. Stina och jag lyssnar regelbundet på radioandakter. Vi intresserar oss ganska mycket för vad som händer i danska kyrkan. Varje morgon lyssnar vi på morgonandakten från domkyrkan i Köpenhamn. Vi har kommit att älska de danska psalmerna. Sen kan jag läsa ur gamla andaktsböcker innan dagen är slut. Känner samhörigheten med gångna släktled. Har min farfars farfars Mose och Lambsens visor, tryckt nån gång i början på 1800-talet och får en beröringspunkt med förfädernas andaktsliv. Ens inre liv beror till viss grad på vad man fått med sig hemifrån. Nu får unga människor i rätt stor utsträckning leta sig fram till uttrycken för andlighet. Att lyssna på en predikan är säkert väldigt jobbigt för våra konfirmander, det syns på dem. Fast jag tycker man lyssnar med en mer positiv attityd idag, språket har nog blivit enklare. Man är nyfiken på det andliga, undrar om det ligger något i det.

(På nästa uppslag berättar Sven Eker något om sina företrädare).

Arvid Calmer, kyrkoherde 1903-1937

– Han kom hit som ganska ung, en liten, rätt spenslig man med stor energi och mycket humör i sig. Han arbetade efter de gamla traditionella metoderna. Han kom från ett prästhem och var uppvuxen med det gamla bondesamhällets villkor. Församlingen växte rätt kraftigt de första årtiondena på seklet, vilket gjorde att arbetsbördan för Calmer ökade och det slet hårt på honom. Han hade stora konfirmandgrupper som skulle undervisas i kyrkans sakristia, hopträngda på bänkar. Calmer försökte ryta för att få lugnt och då och då tappade han humöret. Många sölvesborgare minns detta med viss motvilja naturligtvis, de tycker han var orättvis och har inte förståelse för att han var utarbetad. Han var helt ensam ända till början av 30-talet.

Sture Fjellander, kyrkoherde 1939-1962

- Sture Fjellander var energisk och uppslagsrik, inte minst inom ungdomsarbetet, där han var en av stiftets ledande gestalter. Han insåg prästgårdens kulturhistoriska värde och genomdrev en renovering av byggnaden. Han var utomordentligt kunnig på många områden. Han studerade bl.a. församlingens byggnadshistoria. Sin formella säkerhet och förmåga att övertyga hade han användning för i kyrkorådet och som stadsfullmäktiges vice ordförande. Ungdomsgården Södra Hokas invigning glädde honom, ett synligt resultat av hans mödor. Men framför allt kunde han predika, han ansågs som en av stiftets främsta predikanter. Genom predikan "skall Guds Ord däri visa sin egen inneboende lyskraft och förmåga att övertyga om trons sanningar".